

Minden eddigi társac
M. Erdős
1213 N. 41st St.
12-11-09
csatlóharok története
Világ proletárai egyesüljétek!

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

Az iparilag fejlettebb ország a ne-
vésbé fejlettnak saját jövője képét
mutatja". (Marx.)

No. 61. szám. Vol. VII. évfolyam.

NEW YORK, 1909 JULIUS 30.

Egyes szám ára 2 cent, New Yorkban 1 cent.

A MCKEES ROCKSI MUNKÁSOK HARCA.

— Saját tudósítónktól. —

East Pittsburg, július 23.

A mckees rocksi Pressed Steel Car Company műhelyében még mindig állanak a gépek. Állanak, mert az eddig baromi türelmesel ígát vonó elnyomottak nem bírták tovább viselni a töké tulkapásait. A töké kizsákmányolásával az igavonókat lázadókká tette. Lázadókká, akiknek tényleg nincs mit veszíteni.

És ezt nemcsak szocialisták, nemcsak forradalmárok mondják, hanem mondják a konzervatív újságírók; mondják a papok; mondják a kistökés üzletemberek, a jobban fizetett hivatalnokok, szóval, mindenki azt mondja, amit a proletár forradalmár: a Pressed Steel Car Company a profit érdekében való tulksákmányolásával, szípolozásával még a legtürelmesebb igavonót is lázadóvá képes tenni.

A polgári lapok szerint a "közvélemény" egyhangulag a töké, a vállalat vezetőit itéli e. Mert bármennyire is türelmesek voltak a gyár munkásai, az utóbbi időben ott fönálló viszonyokat elviselni lehetetlen volt. Amellett, hogy a gyár híres arról, hogy a műhelyek padlót állandóan vér mossa, híres arról is, hogy a munkások nem tudták sokszor miért dolgoznak és a hajcsárok mindennemű önkényének ki voltak téve.

Hogy a vállalat hatergy munkása a munkát abba hagyta, az leginkább a "pool system"-nek nevezett új kizsákmányolási rendszernek tulajdonítható. E rendszer bevezetésével a vállalat tényleg elment a kizsákmányolás leg-szörnyebb határáig. Elment odáig, hogy felölt, edzett családos emberek 9—10—12 centet kerestek óránként. Szakmáymunkában, ahol mindenki siet, hogy valamit kereshessen.

Emellett bevett gyakorlat volt csak annak adni munkát, aki "kenni" tudott. Ha van 10—15 dollár, van "job", ha nincsen, hát nincs "job". Akitől azután megkapták a 10—15 dollárokat, azok rendszeren eldolgozhattak hat hétig vagy két hónapig, de azután menniük kellett, hogy új embereknek adjanak helyet, akik megint leadják a 10—15 dollárokat a töké hajcsárjainak.

Az elkeseredés a munkások között óriási. Az elkeseredésre, a lappangó tüzre a vállalat elnöke még olajat öntött. Nem dolgozott senki, a gyár csak úgy kongott az ürességtől. A munkásoknak nem is lett volna ki megtámadni. De azért a gyár ügynökei azt hirdették, hogy a gyár tele van sztrájkőrökkel. Ugratni akarták a munkásokat. Mikor ez a fogás nem sikerült, brutálisan megtámadták a munkásokat.

Ugyanakkor kihírdették, hogy asszir, arab, török és bolgár munkásokat keresnek. Amerikai nem kell. Nem kell magyar, német, tót, vagy olasz se.

A Pressed Steel Car Company zsákmányolását már ezek se bírják ki.

Az első napokban több összeütközés történt a katonaság és a sztrájkolók között. A sebesültek száma nagy, azonban a számot pontosan meghatározni teljes lehetetlen, a kimutatások különféleké és nagyon sok kisebb sebesült elíteltok.

A sztrájkolók tíz megbízottat választottak. Gyülekeiken, melyeket McKees Rocks közelében tartanak 5000—6000 ember jön össze. Az a néhány munkás, aki az első napokban hajlandó lett volna dolgozni, később szolidaritást vállalt a többiekkel. Hiába nyitotta ki a társulat telepeinek kapuit, azon bizony nem özőnlöttek be a sztrájkőrök. Ugyálszik, hogy a sztrájkolók összetartásukkal megtörik a vállalat vezetőinek az ellenállását.

Kellő mennyiségű sztrájkörtörre nem bírva szert tenni, a vállalat vezetői két sztrájkvezért akartak megnyerni a gyár részére. De számításuk nem sikerült, mivel azok nem voltak hajlandók magukat megvesztegettetni, hanem a társulat embereit a bizottsághoz utasították azzal a megokolással, hogy két ember megvesztegethető lehet könnyebben, mint a tíz emberből álló bizottság. A társulat emberei is így gondolkozhattak, mivel a bizottságot nem keresték föl.

Ez a meghiusult kísérlet azonban azt bizonyította, hogy a társulat szeretné visszavenni régi embereit; hogy az a fenyegetés, miszerint a sztrájkolók a társulatnál soha semmiféle körülmények között munkát nem kapnak, nem egyéb egy hatalmas "bluff"-nál.

East Pittsburg, július 25.

Míg a polgári lapokban azok a hírek terjedtek el, hogy a sztrájk véget ért, itt a küzdelem

változatlanul folyik tovább. Minden jel arra mutat, hogy a küzdelem a munkások győzelmével fog véget érni. Ugyanis a társulat már hajlandóan mutatkozott a munkások visszavételére, míg azelőtt azt hirdette, hogy a sztrájkolók soha a lábukat a gyárba nem fogják tenni. Hajlandó a társulat arra, hogy elismerje a munkások panaszbizottságát is, ahol nyolc tolmács álljon a nyolcféle nemzetiséghez tartozó munkások rendelkezésére. Hajlandó arra is, hogy a rabszolgá hajcsárok piszkoskodásait s tulkapásait megfékezze. A bírjavítástól sem zárkózik el ridegen. — de ötszáz "izgatót" nem hajlandó visszafogadni.

Tehát csak ez az ötszáz ember fáj a társulatnak. Az izgatók, akiknek még volt férfiaság, akikből még nem tudták egészen kifölni az embert, akik még föl mertek lépni a társulat ellen s harcba tudták vinni a többi is. Az öt és félezer ember nem volt hajlandó fölállni az ötszáz, a munkások szolidaritása nem törött meg. Erre a gyár leszállította követelését. Beéri száz embernek a fölállóásával is. A legveszedelmesebbekével.

A munkások fölhaborodva utasították vissza a gyár ajánlatát.

Megszóialtak a bíróságok is. Beidéztek egy a társulat, mint a sztrájkolók képviselőit a Common Pleas Court No. 2-ra, azonban Marshall Brown bíró az egész ügyet eljettette, mivel — ugymond — sem a gyárt nem lehet kényszeríteni a munkások visszafogadására, sem a munkásokat a munkába való visszatérésre.

Különbön is az egész tárgyalásnak csak az volt a célja, hogy a munkások között bizonytalanságot idézzenek föl.

Megtette a társulat azt is, hogy az ugynevezett "kompania házak"-ból a munkásokat kilakoltatta. Ennek sem volt semmi hatása.

A pittsburgi kereskedők s a sztrájkolókkal rokonszenvezők husz vasúti kocsióra való élémszert küldtek a sztrájkolóknak.

Butlerben a sztrájk véget ért a sztrájkolók részleges győzelmével; McKees Rockson a gyár által fekete listára tett száz emberen fordul meg az egész kiegyezés. A többi összes kérdésben a társulat volt kénytelen engedni. Bármint legyen is, általános vélemény, hogy a sztrájk befejezése rövid idő kérdése.

Hogy ebben a küzdelemben vér folyt, hogy általában ilyen küzdelemnek kellett folynia, nemcsak a kapitalisták okoljuk. A mckees rocksi állapotokért, a sztrájkban elfolyt véreért felelősek azok a paraziták is, kik a munkások nyakán élve, azokat vallásos és hazafias jelszavakkal megbódították s a szervezkedéstől hosszú idő át visszatartották.

A különböző nemzetiségű munkások nyakán ott élnek a csuhások, a hazafiak (s a magyarok között éppen mckees rockson nemzeti himnuszokat zengő "szocialisták" is, fáklyával a gomblyukban), kik azután, kiki a maga nemzetiségében, visszatartják a munkásokat a munkásmozgalomtól s ezek a szervezeten munkások, kiket csak a végső elkeseredés kerget harcba, áldozatává esnek a provokálásnak.

Jó lecke a Pressed Steel Car Company magaviselete az amerikai munkásoknak is, kiket a politikai küzdelemben "hazafias" érdekek védelmére sorakoztattak föl a töké jelöltjeire szavazni. Az amerikai töké hazafiságát hirdette a gyárkapura kiakasztott tábla: arab, török stb. munkás kerestetik.

Remélhető, hogy ebből a küzdelemből a munkások olyan tanulságokat fognak levonni, melyeknek a jövőben hasznát veszik.

URI GYILKOSOK.

A nyolcadik Avenuen a 14-ik utcához közel egy hatalmas automobil, mely teljes erővel száguldott, elütött két embert, kik életveszélyesen megsebesültek.

A sófőrből volt annyi emberi érzés, hogy rögtön fékezni kezdett azzan a szándékkal, hogy segítséget nyújtson az eltaposottaknak, azonban az automobilban ülő három előkelő nő rátámadt, leostobázták s sürgették, hogy rögtön indítsa meg a gépet teljes erővel, amit azután meg is tett.

Egy rendőr, ki az esetnek szemtanuja volt, villamos kocsióra ugrott, hogy utólerje a gépkocsit, két lövést is tett a kerekre abban a reményben, hogy ezzel megállítja a menekülőket, azonban azok a legelső sarkon befordultak s csakhamar eltűntek szem elől.

A két szerencsétlenül járt ember közül G. H. Clarke a New York és F. McCabe a Bellevue kórházban haldoklik.

SOUTH BETHLEHEM MUNKÁSAI!

A tökének és csuhának ama gyalázatos me-
nyéltetere, melyet a munkások ellen intéztek,
meg kell adnunk a méltó választ!

A Strauss Hall-ban, 329 3rd St.-en július
30-án, pénteken este 8 órakor

NAGY NÉPGYÜLÉS

tartunk a következő napirenddel:

A munkásszótály helyzete.

A szervezkedés és a sajtó.

A munkásszótály ellenségei.

A gyűlésen magyar, angol és német szónok fognak beszélni. A gyűlésre a nép itélőszéke elé idéztük Várkonyi Sándort, a munkások gyáva árulóját is.

Lássuk, hogy mit fog beszélni a munkáské-
nek a munkások színe előtt?!

Jelenjete meg tömegesen e gyűlésen!

A So. Bethlehemi Szoc. Munk. Szerv.

A SZERVEZŐ UTJA.

Szervezőnk, bár egyizben aránylag hosszú időt töltött South Bethlehemben, ismét kénytelen volt oda visszatérni. A megalakult szervezet ellen, mint azt jelentettük, szövetségre lépett a kapitalista, a burzsoá sajtó és a csuha.

A nagyarányu üldözés következtében sokan kénytelenek voltak elhagyni South Bethlehemet a szervezet tagjai közül, de a szervezet taglétszáma ennek dacára folyton szaporodik s a szervezet a védelemből támadásba csap át. Nem a szervezetet védni, hanem ezt a támadást irányítani tért vissza szervezőnk.

Kétségtelen, hogy a szervezés munkája, az agitáció nem teremtette volna meg a maga gyümölcsét, ha néhány kipróbált jó elvtárs nem nyújtott volna segítséget szervezőnknek. A south bethlehemi példa igazolja legjobban, mennyire fontos, hogy az elvtársak mindenfelé munkálkodjanak a szervező utja érdekében.

Cime: Post Office Station No. 3. South Bethlehem, Pa.

AZ UR EGY SZEGÉNY SZOLGÁJA.

A magyarországi "Népszava" írja:
"A nagyváradi római katolikus püspöknek 113 ezer kataszteri hold ingatlan vagyona van s a nagyváradi püspökségnek ingó és ingatlan javaiból évenként egy millió kétszáz ezer korona jövedelme van. Amelyik munkáscsaládnak évenként 1000 korona tiszta és biztos jövedelme van, az, életmódját tekintve, már a munkások arisztokráciájához tartozik és így

tizenkétezer munkáscsaládnak kell annyiból megélnie, mint amennyire az egy száz nagyváradi püspöknek van. Hát mit csinál ezzel a sok pénzzel a nagyváradi püspök? Hiszen neki is csak egy gyomra van, vagy mint a közmondás mondja: "A püspöknek is csak két orralika van, mint a szegény ember malacának."

Egy-egy mezőgazdasági munkásnak évi átlagos keresete 300—400 korona között váltakozik. Tegyük föl, hogy mindegyik mezőgazdasági munkás 400 koronát keres. Akkor harmincezer mezőgazdasági munkásnak van együtt annyi jövedelme, mint az egyszáz nagyváradi püspöknek. Pedig neki sincsen kettőnél több lába, amelyre cipő kellene, s annyi gyerek számára sem kell lábballról gondoskodnia, mint ahány számára kell ilyet szerezni a béresnek, a cselédnek.

Egy tanító, ha jól megy a sora, kap 1600 koronát fizetést évente. Hát majdnem nyolcezer tanító kap egy esztendőre annyi pénzt a kezébe, mint a nagyváradi püspök magában, pedig két kalap egyszerre még a nagyváradi püspök fejére se megy föl, két széken egyszerre ülni ő se tud és neki is csak egy élete van, mint akárki más fiának. Azután arról a csekélységről nem is beszélünk, hogy a nagyváradi püspök nemcsak, hogy egymaga nem dolgozik annyit, mint harmincezer béres vagy szelér, de még annyit se, mint nyolcezer tanító.

Miért van hát akkor a nagyváradi katolikus püspöknek — aki egyébként pappá szenteléskor még szegénységi fogadalmat is tett s mindig buzgón hirdeti, hogy boldogok a szegények, mert ők a menyeknek országa — egy millió kétszáz ezer korona jövedelme.

Apüspök ur jövedelme egyébként úgy jutott most eszünkbe, hogy Nagyváradon most üres a püspöki székes ez az alkalmas némelyek föl akarják használni arra, hogy Szegeden új katolikus püspökséget állítsanak föl és ennek az eltartására a nagyváradi püspökség területéből hasítsanak ki egy darabot."

ESEMÉNYEK.

NAGY A PROSPERITÁS.

A polgári lapok négy-öt város prosperitására beszélték a napokban. Trentonnak ipari viszonyairól írván, egyenesen ideálisoknak találják azokat. Müködésben van valamennyi gyár, nincsen egyetlen munkanélküli sem. Bostonban nemhogy szüneteljenek a gyárak, hanem még újakat is építenek; most kezdtek egy sörgyár fölépítését, mely hatodfél millióba fog kerülni s nyolcezer embert fog foglalkoztatni. És így tovább, majdnem valamennyi ipari központról van valami jó hír s e hírek között szerényen húzódik meg a tudósítás, hogy New Yorkon a 125-ik utcában a rendőrség ötszáz "zavargó" fiut vert szélylyel.

Hát ennek a "zavargásnak" volt némi előmenye is, melynek leírása sehogyssem illik a prosperitásról zengő hírek közé:

A National Gas & Electric Fixture Co. egy kis hirdetést közölt a lapokban, mely szerint egy fiu kaphat a gyártelepen alkalmazást heti három dollár fizetéssel.

Három dollár még egy napra sem volna tulságos nagy fizetés New Yorkban. Annál kevésbbé lehet fényes fizetésnek számítani egy hétre. Napi ötven cent csak éh-bér lehet. S erre az éh-bérről fizetett helyre nem kevesebb, mint ötszáz "boy" jelentkezett, köztük nem egy, aki jóval tul volt már a gyermekkoron.

S ez a félezer főnyi tömeg valósággal ostrom alá vette az irodát. Kíméletlenül tépték, marták egymást, hogy közelebb jussanak az ajtóhoz. Ötszáz kétségbeesett emberi lény küzdött a három dolláros heti fizetésért. Doush-kess igazgató kedvtelne nézte a dulakodást addig, míg az irodajátó üvegtábláját be nem nyomták. Ezt már nem vette tréfára Az üveg perbe kerül. Telefonált a rendőrségnek, hogy a gyár előtt zavargás van. S nem telt bele egy negyedóra, pufoztak a rendőrbotok jobbra-balra. A munkanélküliek eltűntek. A munkanélküliség nagy problémáját a rendőrség ismét megoldotta.

Nagy a prosperitás!

A st louis-i Post-Dispatchban a következő kishirdetés jelent meg:

Fiatal ember, iskolázott, művelt, világlátott, képtelen munkát találni; három hónapra bárkinek átengedi magát a pusztá élelemzésért. Box B. 139. Post-Dispatch.

Ennek a hirdetésnek közlöje, midőn egyik lapnak tudósítója fölkereste, a következő megjegyzést fűzte hirdetéséhez:

Mexicoban dolgoztam utoljára egy mérnöknek. Szerettem ezt a munkát, de nem volt rám szükség hosszú ideig. Eljöttem St. Louisba s végigpróbáltam valamennyi gyárat, műhelyt, — sehol se kellettem. Az utolsó hetven centemen közölttem ezt a hirdetést. És ez nem tréfa, hanem szomorú valóság. Bármiféle munkára eladom magam, csak enni adjanak. Ha még így sem keltek senkinek, valóban nem tudom, mit tegyek."

Ugyan hányan lehetnek St. Louisban, meg a többi városban, akik eladnák magukat egy darab kenyérért, de nincsen hetven centjük, hogy ezt lapok utján tudassák?

Senkisémet tudja; de mindenki tudja, hogy sokan vannak. Mert hát nagy a prosperitás!

Claytonban, a Market és a 9-ik utcák sarkán egy zavaros szemű, bizonytalan járásu öreg ember odament egy rendőrhöz:

"Officer! Tegyen nekem egy szivességet. Öreg vagyok, munkanélküli vagyok, éhezem, gyáva vagyok, nem tudom magamat megölni. Legyen oly szíves, löjjön agyon."

A rendőr félig számkajozó, félig jóakaró mosolylyal felelt: "Azt már nem teszem." És a gyöngye, összetört öreg arcultató a rendőrt, ki azután megtette azt a szivességet, hogy a kórházba vitte, ahonnan a megfogyelöl intézetbe szállították a szerencsétlent, kit a nyomorúság megörjített, — áldozata lett a prosperitásnak!

—:o:—

A CHICAGOI "GRAFTER"-EK.

Érdekes képeket festenek az üzleti világ s a kapitalisták hivatalnokainak becsületességéről azok a vádak, melyeket Wayman államügyész emel mostanában a Grand Jury előtt.

Miként a multkor említettük, Wayman vállalta magára a herculesi föladatot, hogy megtisztítja Chicago Augiasz istállóját. A Grand Jury elé terjesztett s a Grand Jury által tárgyalásra alaposnak talált vádak közül itt közlünk egy-két érdekesebbet:

Griffin Jeremiás a detektivek kapitánya Leginkább a játékarlangok, opium árusítók fölött gyakorolt fölügyeletet. Éles szemét nem

kerülte el semmi sem. Nem volt Chicagóban egy játék-, vagy opiumbarlang sem, melyről ne lett volna tudomása s amelytől rendes havi sárcot ne szedett volna. Az ügyésznek sikerült rábizonyítani, hogy havonta kilencezer dollár volt a jövedelme ezekből a lebujszókból. Griffin védekezése még súlyosabbá tette ügyét, mint az ügyész vádja. Tudniillik azzal védekezett, hogy ez a kilencezer dollár nem maradt kizárólag az övé, hanem megosztott a rendőrség főbb tisztviselői között.

McCann rendőrfölügyelő is a vádlottak között van. Az ő működése már egy kissé szélesebbkörű volt. Az ügyész bebizonyította, hogy évi mellékeresete százötvenezer dollár volt.

A vádlottak padjára kerültek Louis Frank és Michael Heitler, szalontulajdonosok és politikusok is. Ők nem voltak a rendőrséggel szorosabb kapcsolatban, de el tudták hitetni az üzletemberekkel, hogy a rendőrségnek félhivatalos képviselői. S ketten össze is harcoltak egy millió dollár.

Senki sem tudja, hogy az ügyész mikor fog a listának végeze érni, de annyit sejtene, hogy a vádlottak száma jó pár száza fog rugni.

—:o:—

ALDRICH ÉS TAFT.

Taft az Egyesült Államok elnöke s vétó jogával megsemmisítheti a kongresszus határozatát. Míg a kormányzat törvényhozó ágában a vétójoggal szólhat bele sokszor döntő súlylyal, addig a kormányzat végrehajtó hatalma teljesen az ő kezében van.

Aldrich a kicsiny Rhode Islandnak a szenátora, kinek jogai eltörpülnek az elnök jogai mellett. És mégis abban a négyhónapos küzdelemben, melyet Aldrich és Taft folytattak, Aldrich került fölül.

A republikánus platform világosan, határozottan kijelentette, hogy a vámviziónak célja a vámok csökkentése. S most, hogy a rendkívüli kongresszusi ülészek pár hét alatt véget ér, befejezve munkájának javát, kitűnik, hogy a vámok általában nem csökkentek, sőt emelkedtek.

Taft, — öszintén-e vagy nem, mellékes, — azt akarta, hogy a platform által nyújtott ígéretet váltassanak valóra, Aldrich, mint a republikánus szenátorok pártvezére, annak ellenkezőjére törekedett és célt ért.

Washingtonból érkező hírek szerint Taft vétójogának fölhasználásával fenyegetőzött, azonban ezt a hirt most Taft a leghatározottabb hangon cáfolja meg. Ez a cáfolat nem jelent egyebet, mint Aldrichnak föltétlen győzelmét Taft fölött.

Érthető a szenátor győzelme: háta mögött áll a nagy töké szervezett gazdasági hatalma s ezért áll módjában megtanítani Taftot, — ha netán elfeledkezne róla, — hogy a kapitalista állam hivatása nem egyéb, mint a kapitalista osztály akaratának végrehajtása.

A BEVÁNDORLÓK ÉRDEKÉBEN.

Nagel kereskedelem és munkaügyi miniszter utasításokat küldött a bevándorlási hivatalokba, melyek többek között ezeket tartalmazták:

"Az újabb időkben az idegenek elfogatása és deportálása óriási mérvet öltött és némi esetben, úgy látszik, a munka mennyiségét elébe helyezik a munka minőségének. Ez nem mehet így. Egyetlen egy esetben sem szabad a vizsgálatnak fölletelesnek lenni. A hivatalnokoknak nem szabad elfogatásokat eszközölni megbízhatatlan s fölül nem vizsgált vádak alapján.

Különbösen övjük a tisztviselőket, nehogy segédkeztek nyujtsanak az elfogadásokban olyan eseteknél, ahol a vádlott személyes gyűlölet vezet, hacsak föltétlen bizonyosságot nem nyernek a vád igaz voltáról.

Természetes, hogy néha a szőkés meggátolására szükséges az elfogató parancs, azonban kellő vizsgálat nélkül nem szabad kiadni mindenkor, különösen a munkások ellen, kiket szerződésükötől valódonak. Ezek a munkások úgy sem szoknek el s rendszerint, — ha a vád igaz, — a legkivánatosabb bevándorlók közé tartoznak."

A miniszter rendelete valószínűleg csökkenteni fogja a bevándorlási hatóságok szigorát, melyet sok esetben lelkiismeretlenségnek is nevezhetünk.

A körlevél hangjából ítélve, valószínűleg a kapitalisták panaszára történt ez a miniszteri intézkedés. Ugyanis éppen a munkások azok, kik legkevésbbé tudnak eleget tenni a partraszállás föltételeinek, azonban éppen a kapitalistáknak van legnagyobb szükségük arra, hogy a munkapiac minél több legyen az áru.

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP.
A Szocialista Munkáspárt hivatalos közlönye.

Kiadja:
Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Előfizetési ár:	
Egész évre	\$2.00
Fél évre	1.00
Negyed évre	0.50
Európába egy évre	12 korona
Egyes szám ára 2 cent.	

A Munk. Bet. Szövetség hivatalos közlönye.

NÉPAKARAT

Published by the Hungarian Socialist Labor Federation of America
528 E. 6th Street, New York, N. Y.

CH. ROTHFISER, National Secretary.
A. WALDMANN, National Treasurer.

Issued every TUESDAY and FRIDAY.

Subscription yearly \$2.00
Single copies 0.02

Entered as Second-Class Matter August 28, 1907,
at the Post Office at New York, N. Y.

New York, FRIDAY, July 30.

JÓTEKONY BIZTOSÍTÓ TÁRSULAT.

A Metropolitan életbiztosító társulat elhatározta, hogy a tudósbetegek számára szanatóriumot építtet s ez irányban való kérvényét már elő is terjesztette Hotchkiss állami főügyelőnek.

Ha a módosításhoz az állami főügyelő hozzájárul, — mint azt a biztosító társulatokra vonatkozó törvények előírják, akkor lesz csak joga a társulatnak szanatóriumot nyitni s tekintetbe véve a jótékony célt, az állami főügyelő kétségtelesen hozzá fog járulni a Metropolitan társulathoz.

A jótékonyaságon kívül van még más valami is, ami a társulatot a szanatórium fölléltatására bírja s ez nem egyéb, mint a rengeteg összeg, melyet a tudósvészes elhaltak után fizet.

Frankel orvos, a Metropolitan statisztikusa kimutatta, hogy a társulat által biztosított emberek közül minden harminckettedik percében tudósvészesen hal meg egy ember.

1907-ben a társulat által biztosítottak közül minden hat percében meghalt egy s minden hatodik halálesetnek tuberkolózis volt az oka. 1908-ban 44 százalékkal több volt a tuberkolózisban elhaltak száma, mint 1898-ban, tíz évvel előzőleg.

Kiszámította a statisztikus azt is, hogy míg a sárgalázban száz év óta százezer ember halt el az Egyesült Államokban, a tudósvészes évente átlag kétszáz ezer ember esik áldozatul s hogy az Egyesült Államoknak anyagi vesztesége évi 300—350 millió dollárba tehető a tuberkulózis következtében. Mindenekfölött pedig kiszámította, hogy mennyi a vesztesége a Metropolitannak s ez a veszteség birta rá a társulatot, hogy jótékonyaságból szanatóriumot állítson föl; hogy a policy-holderek között csökkentse a halálozási számot.

Föltéve, hogy sikerül a Metropolitannak ez a jótékonyaság, nem is számítva a jótékonyaságból fakadó érzetet, dupla hasznot hajt. Először: kevesebb biztosítási összeget fog kifizetni. Másodszor: a biztosítottak tovább fogják járulékaikat fizetni.

A biztosítottaknak pedig csak annyi hasznuk lehet az egész dologból, mint általában a kapitalista jótékonyaságból, vagy mint magából a biztosításból, ahol pénzükre a nagy társulat rendelkezésére bocsájtják, amely aztán a részvényesek részére busás hasznot hajtó tökévé változtatja át.

A nebraskai republikánus állami konvenció egyhangúlag elfogadott egy határozati javaslatot, mely szerint Taft elnök szóltatassék föl, hogy a vámtörvényt vétőjogánál fogva vessesse vissza, mivel az a republikánus elvi nyilatkozatban tett ígéretet kijátszását jelenti s így a republikánus párt ösztönzésére árnyat vet.

Ha a nebraskai republikánusok tevékeny részét nem vennék egy republikánus párt egyes-bajos dolgaiban, mint az általános ipari és politikai ügyekben, azt kell hinnünk, hogy átalutdák az utóbbi néhány évtizedet, hogy a republikánus ösztönzéséről beszélnek.

ISMÉT UJ REKORD A REPULÓGÉPPLEL.

Orville Wright ismét új rekordot ért el repülőgéppel. Frank P. Lahm hadnaggyal szállt föl s hetvenhárom percig maradt a légben s ezzel a kormány által kikötött föltételek egyikének ismét eleget tett, mely szerint a gépnek két emberrel legalább egy óra hosszat kell repülni. A legnagyobb magasság, melyre a gép emelkedett, százhuszonöt láb volt. Az átlagos magasság azonban az egész repülés alatt nem volt több tizenhárom lábánál.

A SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT ELVI NYILATKOZATA.

(Folytatás.)

Az Egyesült Államok alkotmánya nem tesz kivételt a politikai jogokait illetőleg. A politikai demokrácia alapelve szerint az állam kormányzásának az egész néptől, a polgárok összességétől kell függnie s a nép ellenőrzése alatt kell állni az egész állami gépezetnek. De amint a nép többsége képtelen az élethez, a szabadsághoz s a jóléthez való jogának érvényét szerezni, épp úgy képtelen arra, hogy az ország kormányzását kezébe vegye.

Hiába van például a munkásoknak választójoguk, hogy képviselőiket a parlamentbe küldjék s az államot úgy igazgassák, amint a nép akarja. A gyárosok bármely percben lezárhatják a gyárkapukat, kiéhezethetik a népet s rákényszeríthetik, hogy az ország kormányzásáról mondjon le a kapitalisták javára.

Ilyen kiéhezethésre, mesterségesen földézett munkanélküliségre van már több példa az Egyesült Államok történetében.

S alig van választás, ahol meg ne történne, hogy a gyárosok kiakaszgassák gyáraikban a hirdetőt: Ha ez, vagy az a jelölt nem fog győzni a választásban, úgy a gyártar kénytelenek leszünk lezárni. Ami más szavakban annyit jelent: Ha nem szavaztok úgy, amint azt mi akarjuk, kidobunk benneteket a gyárból.

Egy ember, aki gazdaságilag rabszolga, nem lehet szabad politikailag. Egy osztály, mely gazdaságilag a másik osztálytól függ, attól az osztálytól függ politikailag is.

Azért kell az egész népek lefoglalni a termelés eszközeit, hogy ezáltal gazdaságilag fölszabaduljon, független legyen. Csak ezáltal érvényesítheti az egész nép az élethez, a szabadsághoz s a jóléthez való jogát; csak ezáltal válhatik valóra a politikai demokrácia.

A termelési eszközöknek ez a lefoglalása a munkásosztály föladata. Az elvi nyilatkozat megmondja: miért.

Kijelentjük, hogy a fenálló elletmondás, mely a demokratikus kormányzati elv és az önkényuralmon alapuló gazdasági rendszer között van, s mely a természeti és társas eszközök fölötti magántulajdonban jut kifejezésre, a népesség két osztályra szaggatja: a tőkés osztályra és a munkás osztályra, a társadalmat az osztályharc rázkódtatásának teszi ki és lehetővé teszi, hogy a kormányzatot a tőkés osztály kizárólagos érdekei irányítsák. Ezért van a munkás megpróbálva attól a gazdaságtól, melyet ő maga állít elő; ez teszi lehetővé, hogy önálló munkálkodásának eszközeit megvonják tőle, a minél fogva a hátrabszolgáltatásból eredő s az által rákényszerített munkanélküliségre folytat, meg az élet fenntartására szükséges eszközöktől is meg van fosztva.

A nép két osztályra oszlik s két osztály közül a munkásosztály az, mely nem rendelkezik a termelés eszközeivel s a munkásosztály az, mely ezáltal nem tudja természetadta jogát érvényesíteni. A munkásosztály az, melyet a kizsákmányolás, a gazdasági és politikai elnyomatás, a rákényszerített munkanélküliség harca indít.

Elsősorban és legfőképp a munkás érzi ennek a rendszernek minden káros következményét, természetes, hogy a munkásosztálynak kell megkezdenni a végigküzdeni a harcot.

Ez a rendszer a nép egyik részét a másik rész javára megfosztja munkájának gyümölcsétől, a jólétől, a szabadságtól, a jogoktól.

Ilyen rendszer ellen a szocialista munkáspárt felmerül forradalmi zászlaját és követeli a tőkés osztály feltétlen megadását.

S amikor a Szocialista Munkáspárt fölveszi a harcot, segítségére siet maga a társadalmi külség harca indít.

Rohamosan közel az idő, midőn ezt a rendszert a társadalmi fejlődés természetes menete, részint csodjainak és válságainak romboló hatása alatt, részint trószteinek és tőke egyéb alakulatainak szervező irányzata folytán meg fogja bukítani. Maga ez a rendszer fogja önnön sirját megásni.

És a kapitalista osztály a társadalmi fejlődés menetére ha akarja se tudná; ha tudná se akarna megakasztani. Centralizációra, közös termelésre kell törekednie, ami által egy új rendszer alapjait rakja le; magával hordozza a válságokat, a folyton elegendőbe való osztályellentéteket, miáltal a mai rendszert egyre tarthatatlanabbá teszi.

(Folytatjuk.)

A THAW-ÚGY TÁRGYALÁSA.

Szenzációs leleplezésekkel szolgál Jerome kerületi ügyész a Thaw-ügy tárgyalásánál, mintegy válaszképpen arra a röpíratra, melyet az idősebb Thawné adott ki az ügyész ellen.

Thaw ügyvédeké hosszú huza-vona után sikerült kivinni azt, hogy a bíróság ísemé dönteni fog, hogy vajjon Thaw épelméjű-e s így az örült gonosztevők között tartandó-e.

Jerome kezébe vette a vád képviselőtől az azokat a tanukat sorakoztatja a vád tanúként Thaw ellen, akik az első s második tárgyalásban a védelem tanúi voltak. Így állította a törvényszék elé terhelő tanunak Thaw feleségét, az orvosszakértőket s legutóbb egy nőt, kinek tanuvalomása súlyosabb lesz talán, mint bárkié is.

Mrs Merillnek hívják az új tanut. Thaw előéletéről beszélve azt vallja, hogy Thaw "Mr. Reid" és "Mr. Monroe" álnév alatt egy álszínházi ügynökséget tartott fön s nagy ígéretekkel s soha be nem váltott szinpadai ajánlatokkal 1903-tól White meggyilkolásáig kétszáz fiatal leányt vagy fiatal asszonyt csalt New Yorkba, akiket azután úgy bánt, mintha kutyák lettek volna.

A tanu vallomása Thawot olyan abnormális embernek mutatja be, hogy a vallomás hatására bajos lesz ellensúlyozni.

Magyarországi hírek.

A JEGYZŐ, A KOCSISA, MEG A TANITÓ.

Miklós-Lazur községben Neuman Mór kereskedő házat és üzletét három bekorhozott arcu rabló kirabolta és az ellenszögölő öreg kereskedőt leütöttek. A betörők még azon éjjel kifosztották Rédly erdőmester házat is, majd az ablakon keresztül a községközpontjához, Krenig Tivadar segédjegyzőhöz. Az azonnal megindított vizsgálat kiderítette, hogy a rablásokat és merényletet Popescu Aurél miklóslazuri jegyző, ennek kocsisa, Tripón György és Dobos János feketegyörösi görögkeleti tanító követték el. A csendőrség mindhármukat letartóztatta. Az egyik betörésnél büntársuk volt egy Friedman Józsefné nevű özvegyasszony, aki albrétlen lakott Neumanéknál és ő lopta el a rablók számára a kulcsokat, melyekkel a házba hatolhattak.

KIVONULÁS A TEMPLOMBÓL — IZGATÁS.

A "magyar szabadságra" rendkívül jellemző az alábbi história, melyet a "Keleti Értesítő" nyomán a budapesti lapok jelentenek:

A zölyömgegyei Szalotán legutóbb végbement evangélikus lelkészválasztásánál az ideiglenes lelkész, Bakay Péterrel szemben a tótok fölött, Bázlik Mihályt választották meg. A választás alkalmából tartott istentiszteeten a tőkés hívek tömegesen elhagyták a templomot, amikor Bakay lelkész a szószékre lépett. Emiatt Bende, zölyömi szolgabíró a magyarság elleni izgatás címén följelentést tett a kivonulók ellen. Az ügyesség ellenük a bünvádi eljárás megindította. A vádlottak száma hatvan. De miután a tanuvalomásokból kitűnik, hogy a kivonulás előre megbeszélt dolog volt, izgatás címén két ügyvéd és öt tekintélyesebb polgár ellen indították meg az eljárást.

EGY ORVOS TRAGÉDIÁJA.

Tragikus esete van a budapesti Szövetség utcai poliklinikának, Dr. Pollák Armin nevű fiatal orvosa betegedett meg oly titokzatos körülmények között, hogy izgalomban tartja a budapesti orvosi köröket. Pollák, aki mostanság tette csak le az utolsó szigorlatot, a minap hazautazott látogatába szüleihez, akik valamely vasmegegyi faluban élnek. Három napig volt otthon, akkor visszajött s elfoglalta az állását. Nyomban visszaérkeztek rosszlétről panaszokodott s rövid idő múlva oly nagyfokú láz vett rajta erőt, hogy elvesztette az eszméletét. Orvostársai megvizsgálták s megdöbbenne konstataáltak, hogy általános vérmérgezésről van szó, vérmérgezésről, mely állandó negyven fokos lázzal jár együtt. Az eszméletlenül fekvő beteget perze szorgos kezelés alá vették. Egy hírlapíró, aki tudomást véve az esetről meglátogatta a beteget, a legnagyobb izgalomban találta a poliklinika orvosait, akik el sem tudják képzelni, mi oka az általános mérgezésnek. A beteg testén kóros elváltozásoknak, kiütéseknek, foltoknak nyomok sincs. Egy ismerőse azt állítja, hogy a szerencsétlen fiatal orvos visszajövetel után valami jelentéktelen orvosi kezelésben részesítette magát s ugylátszik, hogy a mütő-eszköz volt az oka a mérgezésnek. Genssich tanár, akit ágyához hívtak, úgy nyilatkozott, hogy hasonló eset csak kettő fordult elő a praxisban. Ez a második. Azt hiszi, hogy a beteg menthetetlen. Megvizsgálta Korányi tanár is, aki szintén tanácsalannul állt a titokzatos betegséggel szemben.

A BETÖRŐ A RENDŐRSÉG NYOMÁBAN.

Ilyen című híreben az alább következőkben jellemzi az esztergomi "Szabadság" az esztergomi rendőrséget.

"A legújabb betörés tettese — írja a nevezett lap — már a rendőrség nyomában van és sok a valószínűség, hogy az üldözöttet rövid idő alatt eléri. A nagytözsében elkövetett betörés tettese már teljesen kimerült a rendőrség üldözésében és mivel arról győződött meg, hogy buta emberekkel hozta össze a sors: abbahagyta az üldözést és rábáta tettestársára a hajszalást, aki a tözsében teljesített éjjeli látogatást, stemplik és cigaretták elemelése céljából. A mostani hajszá előreláthatólag eredménytelen fog végződni és biztosan eléri a rendőrséget, mert az új rendőrkapitány remélhetőleg tanuizonyosságot fog tenni arról, hogyan kell a betörőkkel elbánni. Némi aggodalmunk van ugyan arra nézve, hogy a rendőrség szembe fog kerülni a legújabb büntény elkövetőjével, mivelhogy a büntetés nincsen telekva arany zsinórral, arany kardbojttal, meg aranyos koronával, mint a mi políciánk és így nehezebb fölismerni, míg a tolvaj urak messziről fölismerek Andrásbácsiakat a sok sok csillogó jelvényről. Csak éppen arra nézvést lehetne bizonytalansággal, hogy melyik a szolga és melyik a hivatalnok, mert a kapitánynak is aranyzsinóros sapkája van aranykorona-díszszel és aranyos kardbojt csillog az oldalán meg a biztosnak is és így a tájékozatlan betörő nehezen tudja megkülönböztetni, hogy melyik a szolga és melyik a kapitány."

Külföldi hírek.

BLERIOR ATKELT A LA MANCHEON.

Mult számunkban említettük, hogy Latham és Blieriot francia aeroplanisták megkísérleték a La Manche esatonán való átkelést.

A kísérlet Blieriotnak sikerült. Vasárnap kor hajnalban készíttette elő Blieriot a repülőgépet, hogy átrepüljön Calaisból Doverba, Franciaországból Angliába.

Hajnali négy órakor adta meg a jelt az Escopette hajónak, melyet a francia kormány kísérelül rendelt s félőtkor indult el a repülőgép. A hajót csakhamar utólrte, el is hagyta. Tíz pernyi röpülés után a francia partok eltűntek szem elől. Ujabb tíz pernyi röpülés után föl-tűntek az angol partok s a repülőgép csakhamar angol földön keresté leszálló helyet.

A leereszkedés inkább esés volt, mivel a sziklákon megtörő szeszélyes szél erőt vett a gépen. Blieriot ezzel a röpüléssel megnyerte a "Daily Mail" által kitűzött ötezer dolláros jutalmat.

Ugy Angliában, mint Franciaországban hamarosan híre ment az eseménynek s a szerencsés léghajóst egymás után érik a kitüntetések. A repülőgépet rögtön Londonba szállították, hogy közszemlére állítsák ki.

A Wrigth testvérek az első közé tartoztak, kik üdvözlőket küldtek a bátor léghajósra, jól ismervén Blieriot gépét, csodálkoznak, hogy a szerintük tökéletlen géppel ilyen eredményt volt képes elérni.

ZAVARGÁSOK MEXICOBAN.

Guadalajaraban, Mexiconak nagyságra második városában nagy zavargások törték ki Diaz elnök ellen.

Mexicoban a közel jövőben lesz az elnök-választás s Diaz kortesei akartak gyűlést tartani, midőn a nép, elkeveredve Diaz zsarnoksága fölött, megtagadta és elkergette a szónokokat.

Diaz emberei a Hotel Garziába menekültek, melyet a nép egész éjjel ostromlott. Számosan megsebesültek a zavargásokban, többek között néhány amerikai is. A katonaság nem bírta a tömeggel, melynek Diaz ellenes hangulata jellemző az egész országra s a zavargásnak csak egy hírtelen kitört irtozás vihár vetett véget. A lapok semmi hírt nem adnak Mexico városaiban a zaavrgásról, amiből azt következtetik, hogy működik a cenzor egész Mexicoban.

A FRANCIA KORMÁNY A SPICLI-RENDSZER ELLEN.

Párisból jelentik: A kamara 48 szavazattal 98 ellenében napirendet fogadott el, amelyben elhatározta, hogy a választójog reformját októberben kezdi tárgyalni. 345 szavazattal 90 ellenében pedig kimondta, hogy helyesli a kormány nyilatkozatát és bizalmát fejezi ki a kormány azon szilárd elhatározása iránt, mely szerint a köztársasági többség támogatásával megvalósítja a demokratikus és szociális reformprogramot és el van határozva idegen államoknak franciaországi trendőrségét megszüntetni.

A STOCKHOLMI TUDÓVÉSZELLENES KONGRESSZUS.

Tizenöt ország képviselőinek jelenlétében nyílt meg a VIII. nemzetközi tuberkulózis elleni kongresszus. Az európai kormányok mind képviseltették magukat, Spanyolország, Portugália, még Bulgária is. Csak — természetesen — a magyar kormány képviselője hiányzott. Mit is keresne a magyar kormány képviselője azon a tanácskozáson, amelynek első programponja ez volt: "Tudósvészes munkások egészséges gyermekeinek megmentése." Ez a fontos téma, a tudósvész elszigetelése, az egészséges gyermekek megóvása elfoglalta a tanácskozás fél idejét, másfél napot. A vita résztvevőinek többsége, New York, Prága, Brüsszel, Genua Pétervár, Stockholm, Edinburg küldöttei elismerték, hogy a svéd tuberkulózisellenes egyesület érdemes munkát végez, amikor évente bevételeinek harmadát, 130 ezer koronát szegény, beteg munkások egészséges gyermekeinek megvédésére, a szűnidei gyermektelepek fönntartására fordít, azonban — fejtették ki többen — a munkások gyermekeit mégis csak maguk a munkások fogják megvédeni, ha jobb gazdasági helyzetet remenek maguknak. Egészséges lakás, jó táplálkozás, rövidebb munkaidő — ez a szeruma, gyógyítószere nemcsak a tuberkulózisnak, hanem az alkoholizmusnak is. Másik, rendkívül fontos pontja volt a tanácskozásnak a "Tuberkulózis az iskolában". Almeida tanár (Portugália) előadásából, Baradat (Cannes), Carlsson (Stockholm), Lehman (Kopenhága) föl-szólalásából azt a szomorú tanúságot lehetett levonni, hogy nemcsak az északi államok, hanem még a kis Portugália és Bulgária is többet tett a tuberkulózisnak az iskolában való leküzdése ellen, mint Magyarország.

ELVTÁRSAK!
OLVASSÁTK ÉS TERJESSZÉTEK A
NÉPAKARATOT.

TÁRCA.

KUKAC BARÁTUNK.

— Irta Harry Beswick. —

Kukac barátunk az állomás szénhamuval feltöltött utján kuszott végig azon örökös vézedelem között, hogy valaki végtelenes szét-tapossa. Sétapálcámmal gyöngéden a töltés föl-benött oldalára piszkáltam.

— Vigyázzon! ügyetlen. — Kiáltotta egy méltatlankodó hang. — Nem tudja jóakarátát kissé elfogadhatóbb módon érvényesíteni? Majdnem betörte az oldalamat!

Ki volt ez? Csak nem az a piroskepű fücska, aki csigájt forgatta közlemben. Sem Mick, a sárgaszőrű kutya, amely az állomás körül settenkedett.

Talán csak nem a...

És megis.

— Igen, — folytatta a hang, — csaknem összetörte egyik páros idegszelvényemet. Ezt tette ön.

Ujra körülnéztem. Nem lehetett más, mint a Kukac. Tulságosan nyersen bántam vele. Mentegetőzni fogok.

— Bocsnát, Kukac ur. Nem tudtam, hogy olyan gyöngéd a szerkezete s hogy olyan érzékeny. Nem tudtam, hogy idegei is vannak, — mondtam.

— Idegeim! Hát persze, hogy vannak idegeim! Agy és garatgyűrűm a hadsücskekkel kapcsolatban idegekkel látják el szelvényeimet. Vérkeringésem is van. Lehet, hogy nem a legnagyobb, mint például az elefántnak, — de nekem megfelel.

— Lelkemre! És megrázkódtattam a hadsücsköt, amikor a szénhamuról letaszítottam?

— Persze, hogy megrázkódtattam, uram! És alaposan megkínnoztam családunk Sörtelábu ágának egyik tiszteltreméltó gyűrűsférgét. Ugy bánt el velem, uram, mintha csak egy közönséges örvényiféreg volnék. — És Sörtelábu ur fájdalmasan összekapordott.

— Mindamellett — jegyeztem meg, hogy magamat némileg kimagyarázom — a saját hibája volt. Mit kerestél a szénhamun? Nem tért le a saját utjáról, a saját területéről?...

— A magam dolgaival törődtem — vágott közbe Sörtelábu csipősen — s ez sokkal több, mint amit ön eszelekedett. De látom, hogy tudatlanságában föl kell világositanom. Záporosó volt, nemde? Nos, hát a nedvesség épp úgy kell a gyűrűs féregnek, akár a halnak. Ha csak néhány percere is a napra tesznek bennünket, hát istenhozzádót mondhatunk a világnak. Záporosó után mindig előbújunk. Csaknem ez az egyetlen szórakozásunk.

— Mit? Hát mások talán dolgoznak?

— Mint a fájából való legtbőbje, — felelt szemrehányóan, — csak zaklatni tudja az intelligens lényeket. Hát mit gondol, minék teremtett bennünket a természet? Hogy ténlenségben elherdáljuk napjainkat, mint a maguk haszontalan, gonosz felsőbb osztályai? Hogy a zabálásban, unatkozásban és kicsapongásban, ebben a három arisztokrata nyavalyában pusztuljunk el? Vagy pedig azért, hogy a világot széppé, a földet termékennyé, lakhatóvá tegyük?

— Megértem, hogy hasznos munkát végeznél, láttatlanul, a maguk szerény módja szerint. De, hogy a világot széppé tegyék. Nos, öregem, maga egy csöppet sem művészies külsejű, hogy ne legyen tulságosan ösztinte, — mondtam.

— Már megint itt vagyunk, Tudatlan ur! Hallgasson csak ide. Mit mondott fájának egyik tagja, aki ismerte és megértette munkásságunkat: A földi gilisztának köszönhetjük, hogy a természet ilyen szép. Ha ezek nem volnának, egész növényzetünk jellege az állatvilággal együtt megváltozott volna.

— Hát maga olvasni is szokott?

— Nem. Nem érek rá. Ezt az idézetet egyik könyvmoly ismerősömmel folytatott beszélgetés közben hallottam.

— Hát mondjon el valamit a munkájáról. Szívesen gyarapitom a tudásomat.

— A tudását? Gyarapítani? Hát hogy tudna egy olyan cikket gyarapítani, ami nincs? De azért jószándéku, bár kissé durva szíveségeért hálából elmondok egyet-mást a mi dolgainkról... Szépen megfoghatott volna s gyöngéden áttehetett volna a füre, ahelyett, hogy goronban átlökdösött... No, de térjünk a tárgyra.

Én eleven eke vagyok, tudja? Munkám az, hogy a nagy mélységekből földet hordjak föl s megtermékenyítem a talajt. A földet átfurkálom s a széltől, esőtől átjárhatóvá teszem. Utat nyitok a gyökerek haladásának s belsárrammal trágyázom a talajt. Folytonosan a földrétegek keveredésén dolgozom s gyakran gazdag termőföldde varázsolok kopár, terméketlen területeket. Mint a természet sok más szolgájára, — hogy bölcsük szavait idézzem — én ráim is a legnagyobb fontosságú, végtelen, szakadatlan munkát bízták, amelynek befolyása hatással van minden lényre s az embernek is lehetővé teszi a megélhetést.

— Ne mondja! — kiáltottam föl. Én mindig úgy tanultam s hittem, hogy a kapitalisták tartozunk hálával, akik munkával látják el bennünket s így lehetővé teszik megélhetésünket. És helyett az igazi emberbarát...

A TOLEDOI SZTRÁJK.

— Saját tudósítinktól. —

Toledo, O. július 21.

Kedden reggel első teendőnk volt, hogy Martin János és Gaál Béni ügyében tanukat szerezzünk. Szerdán délelőtt 9 órakor volt a tárgyalásuk. A Pinkertonok, — minden erejükkel azon voltak, hogy a föntvezetett két sztrájkolót a dinamit-robbanás tettesiként tegyék meg, — minden elkövettek, hogy tervük sikerüljön. Nem kevesebb, mint hat Pinkerton vonult be a tárgyalóterembe tanuvalomást tenni a két sztrájkoló ellen. Azonkívül a vád tanujaként odaállították az étterem-tulajdonost, annak bártenderjét és még öt már gyanus alakot. Amikor láttuk, hogy a Pinkertonok ilyen nagy apparátussal vonulnak föl, kénytelenek voltunk dr. Hone angol ügyvédet megbízni a védelemmel. A legelső tanu egy Pinkerton volt. A bíró azon kérdésére, hogy mit tud a dinamit-robbanásról, elmondja, hogy a robbanás pillanatában ő (a Pinkerton) a robbanás színhelyétől háromnegyed méle-ra volt. S amikor a robbanást meghallotta, azonnal futni kezdett és mintegy háromnegyed órai futás után ért a robbanás színhelyére. E valóság után az ügyész kijelentette, hogy e tanu "Pinkerton" és vallomása alapján a vádat eljelti, mert ha az a dinamit-robbanás oly nagy volt, hogy hangja három negyed órai járásnyira is teljesen hallható volt, úgy annak a házának, amelyben bent a robbanás állítólag megtörtént, teljesen össze kellett volna omlania. Már pedig nemcsak hogy a ház nem omlott össze, hanem ma, a robbanás után három napra semmi nyomát sem lehet látni annak, hogy a nevezett helyiségben valaha bombarobbanás történt volna. Dr. Hone védő szerint törvénytelen és alkotmányellenes volt az elfogatás, mert az elfogató neve meg sem állapítható, amiből az következik, hogy az elfogatónak semmi törvényes joga nem volt arra, hogy a rendőrséget az elfogásra fűszérelje. De a rendőrségnek az eljárása sem külön enné. Úgy hiszi a védő, hogy mindent megmagyaráz az a tény, hogy a vád tanúként "Pinkertonok" szerepelnek. A védő kijelenti, hogy nem fog nyugodni addig, míg a megvádolt munkások elégtételt nem kapnak. — Martin János és Gaál Béni szabad lett.

A Pinkertonok azonban nem okultak. Amikor délben a sztrájkolók öt tagu végrehajtó bizottsága be akart menni a gyárba, hogy meg tudják az igazgatóság határozatát, a Pinkertonok revolverekkel fölgyerveküzte utjukat állították. Ez a sztrájkoló munkásokat végképp elkésztette. Délután két órakor összehívtuk a sztrájkolókat gyűlésre. Mindenekelőtt emlékeztettük a sztrájkolókat arra, hogy amikor legelőször tárgyaltunk velük, nyíltan megmondottuk, hogy az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség a sztrájkért semmiféle tekintetben felelősséget nem vállal. Nem vállalhatunk felelősséget, mert a sztrájk nem szervezett munkások sztrájkja; mert az egyetértés a sztrájkolók között nincs meg; mert illetéktelen egyéneket is beleengednek a vonatkozó harcukba. Ami hivatásunk csupán az lehet, hogy minden erőnkkel támogassuk a sztrájkot s mutassuk meg az industrial unionizmus utját és ebben a szellemen neveljük őket megmagyaráztuk nekik, hogy tulajdonképpen miért is sztrájkolnak. Mert eddig a sztrájkolók maguk sem tudták, hogy sztrájkjuknak igazi oka mi volt. Kimutattuk a következőket, hogy a sztrájk kitérésének egyetlen igaz oka tisztán lélektani alapokra vezethető vissza. Nézzük először, hogy miért nem fogadhatók el az anyagi indító okok a sztrájk kitérésének alapjául.

A "Kesthausi" helperek, kik számszerint 16-an vannak, minden pillanatban ki voltak téve az elevenen való elégetésnek. 1908 ősze óta majdnem minden hónapban egy "Kesthausi" helper égett halálra és minden héten egy sebesült meg. A "Kesthausi" helperek évek óta mindig magyarok voltak. A legtöbbje egy megyéből: Heves vagy Borsod és egymáshoz igen közel fekvő falvakból: Recsk, Paráds, Mátradereske és Bodonyból valók. Majdnem mind gyermekkori ismerősök és a legtöbbje vérbeli rokonságban van egymással. Szentanuk és maguk az ironvillei munkások beszéltek, hogy valahányszor a Toledo Furnace Company vasöntőde telepén a "furnace jumpolni kezdett", Ironville összes magyar munkásszanyai rettenetes kétségbeeséssel rohantak a gyár elé, mert tudták, hogy valahányszor "a furnace jumpol", mindannyiszor nyomorékká válik egy-néhány magyar munkás és meghal közülük valamelyik. Ez a gyár általánosan halálos félelemben tartotta a bent dolgozó magyar munkásokat s a hozzájuk tartozókat. Ez a folyton tartó halálos rettegés, mely Ironville magyar népét mindig fokozódó erővel tartotta karmai között, az elkeseredés érzését oly annyira fokozta, hogy általános szimptomává vált. S ez a lázadás magva. S ha ez az általános elkeseredés tisztán, minden becsstelen beavatkozás nélkül érlelődhetett volna meg, egy rettenetes, romboló, bosszúálló, pusztító lázadásba tört volna ki. Nem az öntudatos munkások szervezete hatott közre; mert ez eddig nem volt Toledóban, illetőleg

Ironvilleben, hanem mint hatalmas erejű közreható erő a templomok, a papok és az alkohol folyósította be az általános elkeseredés kitérését. S mi történt? A 16 "Kesthausi" helper, kik között többé-kevésbé összegezt, nyomorék munkások is voltak, egy napon elkezdtek tanakodni, hogy mit tegyenek. Bosszút akartak állni, mert érezték, hogy ez így nem lehet tovább. De diadalmaskodott a pálinka, a sör és a pap. Az alázatosságra, lemondásra nevelt ironvillei magyar munkásnép, kik közé a 16 "Kesthausi" helper is tartozott, már csak sirni és rettegni tudtak. E rettenetes helyzetből kivézetó utat senki sem mutatta nekik.

Keresték ők maguk... és mert nem voltak szocialisták, mert nem voltak öntudatos szervezett munkások, rossz utra tévedtek... E rossz uton találtak mi őket. Mit akartak, miért indultak harcba? A "Kesthausi" helperek napi 30 cent a többiek napi 10 cent bérjavítást kértek, de ezen követelésüket csak egymás között hangoztatták. A gyár igazgatóságának még tudomására sem adták. Már mi gondoskodtunk arról, hogy a követeléseket írásban nyújtsák be a gyárigazgatósághoz. A gyárigazgatóság válasza kerek elutasítás volt. "Van elég emberem a gyárban" — volt a válasz. Megkérdeztük a sztrájkolókat, hogy ezek után mit szándékoznak tenni? Külön-külön szólítottuk fel őket a gyűlésen. A válaszok legtöbbször lemondást tartalmazott. "Legalább egy centet javítsanak." "En vissza megyek." "Nekem elég jó munkám volt." "Nekem nem is szóltak, hogy sztrájkoljak." "Ha tudatok dolgozni, 'cindert hányni' egy dollár ötven centért, tudhattok volna dolgozni két dollárért." Volt önértesebb nyilatkozatok is, m. p.: "Inkább elutazok, de a fanesza nem megyek vissza dolgozni." "Sztrájkoljunk tovább, addig, ameddig csak lehet." "Tartsunk tovább is össze." stb. stb. Végre pedig felszólítottak bennünket, hogy mondjunk véleményt és adjunk tanácsot, hogy mit tegyenek. Elmondtuk nekik, amit eddig itt jelentettünk és kimutattuk, hogy ha sztrájkot valaha nyerni akarnak, csak egy módon nyerhetnek, ha az industrial unionizmus szellemében harcolnak, illetőleg szervezkednek. Számokkal bizonyítottuk be nekik, hogy azért, mert szervezetenlül mentek be a harcba, még ha nyerne is látszólag, a valóságban mégis vesztenek, mert ezeidig már 8 napja sztrájkolnak, — e 8 nap alatt a "Kesthausi" helperek fejenként 16 dollárt, a többiek fejenként 12 dollárt vesztek. Ha a kért bérjavítást megkapják, akkor is a "Kesthausi" helpereknek 54 napig kell dolgozozniuk, míg a veszteséget kiegyenlíthetik, a többieknek pedig 120 napig kell dolgozozniuk, míg a pénzbeli veszteséget pótolhatják. S emellett még költenek is. De ki tudja, hogy még meddig tarthat a sztrájk? S ha most még tekintetbe vesszük, hogy a Toledo Furnace Company-nak 19 hasonló s a toledoinál még nagyobb gyártelepe van s ha tudjuk azt, hogy a "Kesthausi" helperek és a többi munkások között is sok nyomorék munkás van már, kiket a gyár tett azzá, úgy nem kell hozzá nagy tehetség, hogy megállapítsuk, hogy amíg a munkásokat a rossz bánásmód és az örökös halálos rettegés mozditotta ki a gyárból, addig a gyáros az utóbbi időben mindjobban megnyilatkozó rossz bánásmóddal egyenesen táplálta a sztrájkra való hajlandóságot, annyira, hogy nem ritkán már tetlenül bántalmazták a munkásokat és minden bizonnyal azért, hogy a szervezeten tőteget sztrájkba kergessék s azután a Pinkertonok segítségével leverjék őket. Így aztán módjában fog állni a gyárosoknak a nyomorék ká tett munkásoktól megszabadulni. Erre vall az a körülmény, hogy a Pinkertonok a sztrájk kitérésé előtt egy nappal már revolverekkel és husángokkal fölgyerveküzte jelentek meg a gyárban Clevelandből, ahol a gyárnak telepei is vannak.

Bebizonyítottuk a sztrájkolóknak, hogy a munkásoknak nem lehet egyedül és fő céljuk bérjavításért küzdeni Amerikában, hanem a kapitalista rendszer megdöntésére kell törekedniök; nem javítani kell a mi munkánk bérét, hanem idevél munkánk teljes gumölcsével, mert amennyivel kevesebbet kapunk, mint amennyit megdolgoztunk, azt ellopják tőlünk, attól megraboltak bennünket. A rablótól, a zsványtól, a tolvajtól, még ha a törvény védi is őket, vissza kell vennünk mindent, amit elraboltak tőlünk. Mi nem nyugszunk bele abba, hogy ennyit vagy annyit javítsanak, vagy fizeszenek, hanem ha elég erősek vagyunk, szemközt támadjuk és jussunkat követeljük; ha meg gyöngébbek vagyunk, akkor guerilla harcot indítunk ellenük. Megtámadjuk arról az oldalról, ameyikről lehet, mert amije csak van, azt mind tőlünk rabolta. A fegyvereket sem válogatjuk, hanem olyannal támadjuk meg, amilyennel ártani birunk neki. S nem kérünk, de nem is adunk kegyelmet. Tehát, ha tanácsunkat megfogadják, akkor oda mennek dolgozni, ahol munkát kapnak. Nem sztrájkolnak tovább. Hanem megalakítják az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség osztagát, melynek egyetlen kötelessége, hogy a munkásokat az osztagharc alapján álló, a

politikai harcot is nyíltan valló industrial unionizmus katonáivá edze. A küzdelmet azonban nem adjuk föl a Toledo Furnace Co. ellen, sőt, ha tanácsunkat követik, akkor ez a küzdelem a bosszu, a gyűlölet minden nemével fog megindulni ellene: szervezett hadsereggel. Majd számon kérjük a legyilkolt munkástársaink életét, majd számon kérjük a legyilkoltak özvegyeinek és árváinak szenvedéseit, kínjait... és sokkal hamarabb, mintsem azt ti gondolnátok...

Beszédeink után nem tapsoltak, nem éljenek... rettenetes csönd következett, mint ha lelkiük az addig még nem érzett hatás alatt állott volna... egy öreg munkás sirt... de nem fog többet sirni...

Ma este a Toledo Furnace Company egyik furnace-a irtózatos robbanással meghasadott. A lángok a gyárkémény tetején felül csaptak össze. Mindenfelől tüzőtlök és mentők érkeztek. Meggyuladt a koksraktár. A tüzet 3 órai munka után bírták eloltani. Nyolc sztrájkoló megsebesült. Hajón csempészték el őket. Csütörtök este megint gyűlést tartunk.

VETTÜK ÉS ADJUK A KÖVETKEZŐ LEVELET:

Burnside, Ill., 909 július 20.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Az utóbbi időben kezembe került a Népakarat, a Szocialista Munkáslap, melyet olvasva meggyőződtem, hogy önök az igazságot hirdetik és a munkásság érdekeit képviselik, szembe szállnak a gazokkal, a népámitó csalókkal, akik minden alkalmat fölhasználnak a munkásság kiszípolozására.

En is többet magammal áldozatul estem egy ilyen zsebrárnak itt Burnside-on, név szerint E. Martin, pipa-, pántlika- és hajójegyekereskedőnek, ki azonkívül emberkereskedés is foglalkozik. Hogy ezen gyalázatos üzletet mily kegyetlenséggel, mily agyafurtsággal végzi, a mi esetünkben is meg tudható. Kerek esztendeje estünk ki a munkából. Ezen idő alatt a legnagyobb nyomorúsággal küzdve bejártuk az egész környéket minden eredmény nélkül.

E hó 5-én híre futott Burnside-on hogy Martin ur nagyszámu munkásokat helyez el a gyárakban. Mi is vagy tizen bekopogtunk hozzá s kértük, sziveskedjen valamit érdeklünkben is tenni, amit rögtön meg is ígért oly föltétellel, ha személyenkint 5 dollár fizetünk; mi meg is ígértük, mihelyt megkapjuk az első pedát, becsületesen megfizetünk. Ö erre fejét rázva, elutasítón válaszolt: sajnálom, de nem segíthetek, míg az 5 dollár le nem fizetik előre. Természetesen, a föltétel igen kellemetlenül hatott ránk, mert egy centnek sem voltunk urai. Háromnak kivételével nagy nehezen kölesön utján előkerítettük a megszábot összeget, amit Martin ur zsebre is vágott. Mi másnap elkezdünk dolgozni egy nehéz baromi munkán, de azért csak türelmesen dolgoztunk 17-éig, estig, midőn se szó, se beszéd, elbocsájtottak. Hétfőn reggel keservesen kellett tapasztalni, hogy Martin "honfitárs" lenvél munkásokat vitt be, személyenkint ismét 5 dollárért. Velünk szóba sem akart állni a derék ur.

Nagyon kérjük a tisztelt szerkesztő urat, tenné ki esetünket a Népakaratba, ha mást nem is érünk el vele, de legalább ismerje meg minden becsületes munkásember és utalattal forduljon el az emberkereskedő piócától s tanuljon más munkástársunk a mi esetünkből.

Társaim nevében tisztelettel

Deres József.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

J. H., Passaic, N. J. Massachusetts államban Legközelebb megemlítünk néhány várost.
L. D., New York, N. Y. 1. Ujvidék. 2. Zombor.

SZÖVETSÉGÜNKTŐL KÜLÖNÁLLÓ EGYLETEK HIREI.

New York, N. Y. A Zsidónyelvű Szocialista Munkás Szervezet 1909 július hó 31-én, szombaton d. u. a Sulzer-féle Westchester Parkba hetilapja, a Der Arbeiter javára nagy Pic-nic-et rendez. Részvételi jegyja 20c.

Cleveland, O. A S.L.P. clevelandi szekciója augusztus 8-án, vasárnap kirándulást tart a Kummers Gardenben (Denison Ave. cor. W. 73rd St.) a német pártjától, Volksfreund und Arbeiter Zeitung javára. Kezdeté reggel 8 órakor. Jó zene. Szórakoztató játékok, frissítők. Belépője 10 cent. Belépőjegyek egyuttal checkek is. Jegyek kaphatók az elvtársaknál s a Volksfreund irodájában, 1366 Ontario St. (Clair Ave.-hoz közel.)

KERESTETÉS.

Fölkértem mindazok, kik Sarinay Mihály bádigos hollétéről tudnak, hogy azt az alanti címzettel tudatni sziveskedjenek. Sarinay ez-éltt McKeesporton (Pa.) tartózkodott s jelenleg bizonyára Jersey City a tartózkodási helye.

John Miller,
cor. Locust & Jerome St. McKeesport, Pa.

REGÉNY. RASZKOLNYIKOV (BÜN ÉS BÜNHÖDÉS.)

Irtá: DOSZTOJEVSZKIJ M. TÓDOR.

(Folytatás.) (75.)

... Ostobaság! — mondá határozottan Alexandrovna Pulhériának. — Már akármennyire anyja is ön neki, ha önök itt maradnak, dühöngést idéznek elő nála s akkor az ördög tudja, mi lesz belőle! Hallják csak, mit akarok én; most itt marad vele Násztászja s én haza kísérem kegyedeket, mert nem lehetnek ki-éj-jel egymagukban az utcára; ebben a tekintetben nálunk, Pétervárot... de elég! Aztán én azonnal visszafutok ide, becsületesre mondom: egy negyedóra mulva hirt hozok kegyedéknak; elmondom; hogy érzi magát, alszik-e stb. Azután kérem, haza futok a szállásomra — ott vendégek ülnek nálam, valamennyi részeg — elhozom Zoszimovot — ez az orvos ur, aki öt kezeli, az is ott ül nálam, de az nem részeg, az sohasem részeg, — azt elcipelem Rogyákhöz s aztán azonnal kegyedékhöz megyek; úgy hát egy óra alatt kétszer kapnak kegyedék értesítést — még pedig az orvostól is; értik ezt: magától az orvostól; nemcsak én tölem. Ha rosszul van, esküszöm, hogy ide vezetem kegyedeket, de ha nincs baj, akkor kegyedék lefektésznek. En azonban az egész éjszakát itt töltöm, de a folyosón, hogy ő észre ne vegyen; Zoszimov pedig a szállásadó aszsonyónál fog hálni, hogy mindig kéznél legyen. Nos, mi jobb neki: az orvos, vagy kegyedék? Mindenesetre csak többet ér neki az orvos; vagy nem? No, hát most jöjjenek haza! A szállásadó aszsonyhoz kegyedék nem mehetnek; én mehetnek, de kegyedék nem; ő nem eresztene be kegyedéket, mert... nos, mert az egy bolondos aszsony. Ö féltékeny lenne kegyedékre, úgy Romanovna Avdotyára, mint kegyedre, asszonyom... de Romanovna Avdotyára minden bizonyítással. Oh, az egészen beszámíthatatlan karakter!... Különbén én is bolond vagyok... hagyjuk ezt. Jöjjenek! Biznak bennem?... biznak bennem, vagy nem? — Jerünk, édesanyám — mozdá Romanovna Avdotya — ő megtartja szavát. Ö már egyszer visszaadta az életnek Rogyát; s ha az orvos csakugyan rászánja magát, hogy itt háljon, annál jobb már nem lehet.

— Igen, igen... kegyed... kegyed megért engem, mert kegyed — anygal! — kiáltott elragadtatva Razumihin, — jerünk; Násztászja, rögtön menj vissza s maradj mellette; egy negyedóra mulva visszajöjök...

Alexandrovna Pulhéria ugyan még nem volt teljesen megnyugtatta, de nem is ellenkezett. Razumihin mindkettőt karon fogta s levonszolta őket a lépcsőn. Különbén a dolog mégis szöveget ütött az aszsony fejében: "...ha jó és ügyes ember is, de teljesítheti-e amit ígért?... ilyen állapotban!..."

— Ah, értem; kegyed azt véli, hogy mert én most ilyen állapotban vagyok! — szakította félbe Razumihin az aszsony gondolatait, mint-ha kitalálta volna azokat, mialatt hosszú lábával akkorákat lépett, hogy a nők alig bírták követni, amit azonban ő észre sem vett.

— Ostobaság! Az az... be vagyok rugva, mint a tők De az semmit sem tesz; nem az ivástól van az; csak mikor kegyedekkel találkoztam, akkor szállt a fejembe... De hát mit beszélünk én rólam: ne is hallgassanak rá. Fecsegek, nem vagyok méltó kegyedekre... a legkevesebb sem vagyok méltó kegyedékre! Ha majd haza vezetem kegyedeket, itt, a csatornánál két kupa vizet öntök a fejemre s újra józan leszek. Oh, ha tudnák, mennyire szeretem mindkettőtököt!... ne nevessek, ne bosszankodjanak. Haragudjanak akár kire, csak én rá nem! En az ő barátja vagyok, tehát a kegyedék barátja is vagyok... En... én sejtettem... már a mult évben volt egy olyan percem... egyébiránt semmit sem sejtettem, hiszen kegyedék egyszerre, mintha az égből hulltak volna le. De én valószínűleg egész éjjel nem fogok aludni... Az a Zoszimov kezdetben azt hitte, hogy ő megőrülhet... Azért nem kell őt ingerelni...

— Mit beszél ön? — szólta az anya.

— Csakugyan azt mondtá az orvos? — kiáltott föl Romanovna Avdotya ijedten.

— Azt mondta, de nem igaz, éppen nem úgy áll a dolog. Orvosság is adott neki, valami poroskát, magam láttam — s akkor egyszerre megérkeztek kegyedék... ah! Csak legalább holnap jöttek volna meg! Jó, hogy legalább most eljöttünk. Egy óra mulva maga Zoszimov fogja értesíteni kegyedéket; ő nem részeg... akkor már én sem leszek részeg... Miért is töltöttem meg magamat annyira? Mert ismétlődött velem... az átkozottak! Pedig már megesküdtem, hogy sohasem fogok vitatkozni! De olyan ostobaságokat beszélnek... már majdnem elvertük egymást. A bátyám ott maradt, hadd elnököljön most ő... Gondolják csak, ők a teljes személytelenség, az egyéniség semmissége mellett kardoskodnak s abban találgatják a legfőbb ideát! Hogy amennyire csak lehet, nem kell egyedileg léteznünk, amennyire csak lehet: nem kell magunkhoz hasonlítanunk. Ezt tartják a legnagyobb hajadának. S aztán legalább, ha a maguk nézeteit fecsegnek, de így...

(Folytatjuk.)

— A földi giliszta. Szogálatára uram! — mondta Sörtelábu, miközben kukaci kísérletet tett az udvarias meghajlásra.

— Ön tehát kétségtelenül hasznos törzsből származik — ismertem el. Vannak még több is odahaza?

— Egy ur járt nálunk nemrégiben s népszámlálást tartott. Megszámlálta községünk lakosságát s megállapította, hogy egy akér területen 120,000-en vagyunk. Igen, — folytatta s hangjában büszkeség rezgett, — mi megoldottuk azt a kérdést, hogy hogyan éljünk meg a földön. Maguk, emberek, viszont bölcse megalálták a módját annak, hogy éhenhaljanak rajta. Nagyon derék!

— Bocsásson meg uram, — vágtam vissza, mert éreztem, hogy Sörtelábu kifog rajtam — bocsásson meg, de az emberi társadalom a mai szervezetében egy óriási komplikált gépezet. Nem kívánhatja tehát, hogy...

— Azt tudom, hogy gépezet, — szakította félbe a giliszta, — de hogy szervezett volna, no, azt már nem hiszem!

— Miért, hát nem az?

— Könyvmoly barátomtól tudom, hogy ma is több, mint félmillió angol képtelen munkát találni a saját hazájában: hogy milliók éheznek a bőség közepette: hogy egy ember mért földre terjedő területeket elkeríthet sportcélokra, míg a nép kénytelen a buzát külföldről vásárolni: hogy az embereknek nincs lakásuk, ruhájuk, élelmiszerük, mialatt az építőmunkások, ruhakészítők, földművelők tizezer esatagolnak az országban munkát és kenyeret koldulva. Ez szervezetség? Kaosz, anarchia, közveszélyes öröklött gazdaságtani meseje. Ha ez a legjobb civilizáció, amit az ember faj ki tud találni, akkor már inkább csak földi giliszta maradok. Minekünk legalább mindig van munkánk s megvan a mindennapi eledelünk. És nem is kell érte imádkoznunk!

— Ugy mellékesen, hát mit is esznek? Valami undorított, amint tudom — mondtam.

— Akkor rosszul tudja — felelt. Akárki is terjesztette azt a durva tévhitet, hogy mi holttesteken táplálkozunk, az a törvény legnagyobb szigorúságával kellene megbüntetni. Vagyok annyira vegetáriánus, mint bárki más. Adjanak egy kis kerti földet s miattam tehet a világot, amit akar.

— Azonkívül, öregem, panasz is van ellenünk. Azt mondják, hogy megrongálják a tennis-pázsitot?

— Ah, azok a tökféjük. Folyton csak a játékon jár az eszük s nem törődnek ember-társaik jólétével. Mondja meg azoknak, akik ostobán ellenünk törnek, hogy lerakotnak értékes trágya, amely megtermékenyíti a talajt. Szeretném, ha ezt megemlítené valamelyik testvérének.

— De, — mondtam — fájának egy része kártékony. Mit szól ehhez?

— Elismerem, hogy vannak fajunk közt olyanok, akik sem a mezőgazdának, sem másnak nem barátai. Hatvan félé fajból azonban csak tizenkettő ellenség. Negyvennyolc különböző fajta a legbarátságosabb érzülettel van az ember iránt. Röviden — fejezte be egy kis sé diadalmas hangon, — általában emberbarátok vagyunk. Az anyatermészet hatalmas egészségügyi és szépitő munkáján foglalkoztat bennünket.

— Mintha egy kis hiúság szólna meg beszédében, uram! — szóltam.

— Mindenkiel szívében hiúság lakozik, mondja a böles. Magában is csak van hiúság, babám. Ne tiltakozzék. A mérsékelt hiúság nem veszedelmes. Még a túlzott is jobb a hiányosnál. Mi az, már elmegy? — kérdezte.

— En is sietek. Nagy lecsapolási munkára szerződtem s Kucakországban nincs sok piéned. Isten vele, Ember ur!

— Isten vele, Sörtelábu uram!
Ezzel barátunk sietve távozott s eltűnt a föld alatt.
Angolból: Sch. D.

SZÖVETSÉGÜNKHÖZ TARTOZÓ EGYLETEK HIREI.

Cleveland, O. Augusztus 1-én, vasárnap d. u. 2 órakor népgyűlés lesz az east side-on a 79-ik és a Ravlin utca sarkán. Fölkérjük egy a west-, mint az east side-i elvtársakat, hogy agítaljanak a népgyűlés érdekében.

Gary, Ind. A gary-i magyar munkások július 31-én, szombaton este népgyűlést tartanak a Widow Paul Hall-ban, 1250 Washington St.

New York, N. Y. A szövetség I. osztálya július 31-én, szombaton este 8 órakor fölolvasást tartat. Fölolvasó: Fáy János elvtárs.

A milwaukee-i osztály fölszólítja a most ismeretlen helyen tartózkodó Halász Imrét, hogy egy az osztálynak, mint az elvtársaknak tartozó kötelességének a legrövidebb időn belül tegyen eleget.

Löwy Árnin és Palcsik Mihály dacára osztályunk többszöri fölszólításának, a könyvtárunkból kivitt könyvet nem hajlandók visszaszolgáltatni, mialtal megkárosították osztályunkat. Ajánlatos, ha a munkásszervezetek tartózkodnak ettől a két züllött alaktól, kiknek "szocializmusa" a kisajátítás ilyen módszerében rejlik.

A Milwaukee-i Szoc. Munk. Szerv.

NYUGTÁZÁSOK

1909 július 19-től július 24-ig.

Uj előfizetések:

\$1.00. St. Schvejnck, A. Ziment, Phila. K. Gábor, J. Kovács, B. Thuránsky, M. Hora, Duquesne. A. Takács, St. Louis. E. Stroba, E. Kollár, J. Liszi, Allegheny. L. Izsák, B. Roth, J. Orbán, S. Mózes, M. Winkler, Klein & Klein, Baltimore, Md. M. Baumöhl, Washington. L. Hoyer, Cleveland. M. Kohn, Harrisburg. A. Gellért, A. Small, Chicago. P. Keresztury, Gary.

50c. Gy. Szücs, Elizabethport. J. Arokszállás, New Brunswick. Gross & Bros. Fords. H. Hirsch, A. Hruska, Baltimore. J. Pálffy, Los Angeles. L. Ledniczky, Cleveland. J. Mulesin, Chicago.

Folytatolagos előfizetők:

\$1.01. Ujpesti famunkás csoport, Hungary. \$1.00. C. Karsay, L. Nagy, J. Masznik, Phila. L. Pinta, City. J. Tóth, A. Ondik, Brooklyn. L. Chernyi, Allegheny. J. Juhász, New Brunswick. M. Breyer, McKeesport. F. Zerman, St. Louis.

50c. M. Oppman, Gy. Szabó, Elizabethport. M. Braun, J. Albény, J. Kelemen, Allegheny. I. Popovits, Buffalo. V. Fogel, McKeesport. G. Andódy, P. Székely, Lansing.

Felülfizetések:

Buchbauer \$1.38; Ebenschweller 5c.; Nagy Ilona és Klein L. gyűjtése a II. oszt. kirándulásán 50c.; H. L. \$2.00; XIX. osztály 70c.; Kunc József, care fare visszatérítés \$5.00.

A szervezői ut költségeire:

XIV. osztály (Buffalo, N. Y.) \$5.00.

Helyreigazítás.

A július 9-iki lapszámban L. Tóth (Phila.) nyugtázása téves, mert nem \$1.00, hanem 2.00.

Oprava Zyprian (Pozsony, Magyarország) tudassa pontos címét a Népakarat kiadóhivatalával.

HIRDETÉSEK.

rovat alatt közölték nem vállalunk felelősséget

A PHILADELPHIAI MUNKÁS DALÁRDA

az 1909-1910-iki működését augusztus 3-án kezdi meg.

Dalórak:

A férfi karnak minden kedden este 8-10-ig. A női karnak minden csütörtökön este 8-10-ig. Minden dalórán lehet fölvetéle jelentkezni. A zenebizottság.

Ha valaki beteg

nincs veszélyesebb dolog ránézve, mint ha rosszul csinált gyógyszereket használ és azokat hivatalosan nem állított, drágán szerzi be; ezzel egészségét helyre nem állítja, hanem teljesen tonkára teszi.

A CHICAGOI VÖRÖSKERESZT

gyógyszertárban minden betegség ellen a legkitűnőbb mód szerint összeállított, valamint importált gyógyszerek előnyös árakban kaphatók. Vidéki megrendelések is posta útján azonnal eszközöltenek. Különösen ajánljuk a következő elismert szereket:

Gyomorsó, mely legérősebb idők óta kitűnőnek bizonyult. Ára dobozonként 75c. — Fejfájás ellen legjobb hatású szögöl, mely a legnagyobb ideges fejfájást is megszünteti. Ára 35c. — Balaton gyöngyvirág arkenőse, mely az arcról minden foltot, szepőt eltisztít és fehérré teszi; éjjelre használható, tégelye 50c.; nappali használatra szappannal 75 cent. Ugyazint biztos és gyors hatású kipróbált szereket ajánlhatjuk férfi- és női bajok ellen.

J. P. KISS

Vöröskereszt gyógyszerháza.

3226 Cottage Grove Ave. CHICAGO, ILL.

Dr. S. GOLDMAN

egyedüli HAZAI MAGYAR ORVOS, volt csász. és kir. katoniorvos, 406 Grand St., PITTSBURG, PA. Telephone P. & A. Main 883.

Gyógyít mindenféle gyógyítható betegségek ellen s biztosan a legrövidebb idő alatt gyógyítást nyújt. Nem csinál hümböget, nem küld orvosságot utánval mellé, anélkül hogy azt kérné tőle. Nem hirdet álarépekkel és hamis bizonyítványokkal. Minden betegsükhöz bizalommal forduljanak dr. S. Goldmanhoz. Irodárák naponta reggel 9-től este 6-ig. Vasárnap reggel 9-től 12-ig.

Dr. CHAS R. REIDER

sebész és szülészorvos.

Rendel: Délelőtt 8-tól 10-ig; d. u. 2-től 4-ig; este 7-től 8-ig. Vasárnap d. e. 9-től 11-ig; este 7-től 8-ig. Héjjel is igénybe vehető. 2716 N. Broadway, St. Louis, Mo.

EPELLEY LAJOS

219 St. Louis Ave. St. Louis, Mo.

Amerikában a legmegbízhatóbb óra- és ékszerárktár. Szállít minden irányban jutányos áron. Árjegyzéket kívánatra ingyen küld. Ügy-nökök munkájuk mellett pár dollárt kéreshetnek befektetés nélkül.

Telephone, 1044 Humboldt.

Hartman Vilmos

EGYEDÜLI MAGYAR TEMET-KEZÉSI VÁLLALKOZÓ.

601 N. Wood St. Chicago, Ill.

Pontosan eszközöl éjjel vagy nappal megbízásokat a város bármely részében. Telefon megbízások magyar nyelven. Kocsik lakodalmakra, temetkezésekhez és ünnepélyes alkalmakhoz.

AZ AMERIKAI MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁS SZÖVETSÉG I. OSZTÁLYA.

1909 szeptember 4-en, a Manhattan Lyceum-

ban, 66-68 E. 4th St.

színi előadással egybekötött

NAGY TÁNCMULATSÁGOT RENDEZ.

Színre kerül Herceg Ferencnek a budapesti Vígyszínházban nagy sikert aratott színműve a

KIVÁNDORLÓ.

Belépő-jegy ára 25c. Kezdeté este 8 órakor.

A ZSIDÓNYELVŰ SZOCIALISTA MUNKÁS SZERVEZET

1909 július 31-en,

szombaton délután

Nagy Pic-Nicet

rendez a Sulzer-féle

Westchester Park-ba

hetilapja, a DER ARBEITER javára.

Részvételi jegy ára 20 cent.

Utirány: A 3-ik Ave. Elevated vendő, a 149-ik utcánál átszállni a Subway-ra, a végállomásig.

AZ AMERIKAI MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁS SZÖVETSÉG XX. OSZTÁLYA

augusztus 29-én a Manhattan Parkba

(Sedamsville) a Sectio javára táncal egybekötött nagy

PIC-NIC-ET

rendez, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja a Rendezőség.

Belépő díj 10 cent. Kezdeté este 8 órakor.

Utirány: Transfer vendő bármely carról a Fountain Squar-re, Sedamsville Lineig.

Telephone Monroe 3459.

UNGER ADOLF

butorüzlete.

Mindenemű Uj- és használt butorok, kályhák, szőnyegek legolcsóbban nálam kaphatók.

467 West Madison St. CHICAGO, ILL.

BALATON kávéház

JÁROKA ELEK, tulajdonos.

(Ezeltől Gáspár.)

529 E. 5th Street NEW YORK. Kitűnő italok és izletes magyar ételek minden időben.

Billiárd, pool.

BATHÓ ISTVÁN

ELSŐRENDŰ BORBÉLY- ÉS FODRÁSZTEREM

544 E. 6th Street, New York.

TAUB VILMOS

magyar órák és ékszerész.

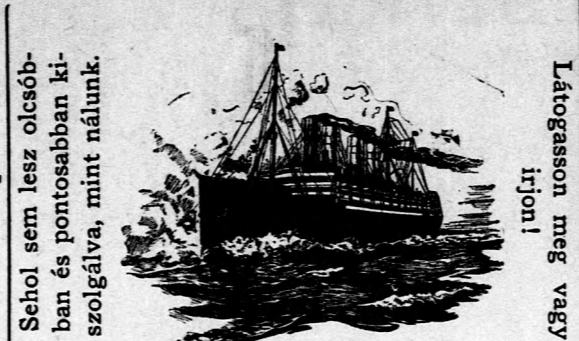
Mindenemű hazai órák és aranyeműk javítását jóállás mellett elvégálja. Készletben tart hazai és amerikai órákat, ékszereket és egyletit jelvényeket. A New Yorki szocialisták kedvelt embere. Vidéki megrendeléseket, javikat pontosan teljesíti. Szolid

31 Ave. B, Near 3rd

Mindenemű LÁTSZEREK raktáron.

Nagy képes árjegyzék egy vidékre, mint helyben ingyen megküldetik.

HAJÓ VAGY VASÚTIJEGYET VÁSAROLNI AZ ÖSSZES VONALAKRA - PÉNZT KÜLDENI VAGY KÖZJEGYZŐI DOLGOK GYORS ELINTÉZÉSÉRE A LEGJOBB ÉS A LEGTANÁCSOSABB FORDULNI DEUTSCH BROS IRJON ÁRJEYZÉKÉRT. BANKÁROKHOZ 319. E. HOUSTON ST. NEW YORK

Szól sem tesz olcsóbban és pontosabban ki- szolgálva, mint nálunk.

KIVÉTELESEN OLCÓSÓ

HAJÓ JEGYEK

augusztus és szeptemberben. Indulás New Yorkból augusztus 7-én és 21-én; szeptember 4-én és 18-án.

\$10-t takaríthat meg, ha ezt az alkalmat felhasználja. Utazás: Rotterdamnak, Bréma, Hamburg, Odeberg, Bécs valamint Budapest és a többi magyarországi helyekre.

\$34.50 Rotterdamtól New Yorkig. A jegyek EGY ÉVIG ÉRVÉNYESEK. Az összes vonalakra adunk el hajójegyeket ugymint személyszállító gyors hajókra is, ha a hajón dolgozni akar.

Pénzt postán vagy táviratilag a világ minden részébe, legolcsóbb és leggyorsabb banktőlünk

ZINNER, BOCK & Co.

71 E. Washington St. CHICAGO, ILL. Dearborn Street sarkán, I. em.

New Phone 2020 Old Phone 4312

JOSEPH BRESKO

saloonja a peoriai magyarság kedvelt találkozóhelye. Importált italok és modern bál terem.

3102 S. Adams St. PEORIA, ILL.

BELDEGREEN

MAGYAR FÉNYKÉPÉSZ

32 Ave. C. NEW YORK. Nyitva vasár- és ünnepnapon is.

Fizessen előre egy keveset s törlesszen hetenkint még kevesebbet és szerezhet egy

fonográfot,

melynek régi jó nótáit egykor édesanyjától hallotta

A magyar és német daloknak teljes sorozata. EDISON és VICTÓRIA recordok.

L. L. GOODMAN,

327 Girard Avenue

Philadelphia, Pa.

Egy 100 dolláros írógép 17 center naponta!

Olvassa át ezt a fölrást még egyszer és akkor lesz képes nagy jelentőséget fölismenni.

Egy Oliver írógép, a legjobban és legtisztábban író \$100-os, a legújomabb szerkezetű gép a piacon — az öné lehet naponta 17 centért.

Az írógép, melynek győzelme az üzleti világban történelem — az öné lehet naponta 17 centért.

Az írógép, amely el van látva egyszállyozóval, szabályozó szerkezettel, lokomotív alappal, automatikus elválasztóval, igazgatható papír ujjakkal, tudományosan összeállított betűrenddel, egy ilyképen fölszerelt gép az öné lehet NAPONTA 17 CENTÉRT!

Mi kijelentettük ezt az új eladási rendszert mostanában, hogy megismerjük a népek hangulatát. Egyszerűen egy kis készpénz fizetés és 17 cent naponta. Ez a tervünk dióhéjában.

Az eredmény oly lánvaszerű volt, hogy magunk is meg voltunk lepve. Gépünket vásárolja minden osztályú és minden foglalkozású ember.

Az a körülmény, hogy ismert nevű pénzkapitások, akiknek figyelmét megragadta a mi ajánlatunk, kérdésköndnek, bizonyítja gépünk közkezelvőségét s igazolja, hogy a gépirás korszaka közeledik.

NEGYED MILLIÓ EMBERNEK HAJT HASZNOT A

The OLIVER Typewriter

Az Oliver írógép hasznot hajt kezdettől fogva. Használata oly könnyű, hogy a gyakorlatlanok is hamarosan gyakorlatot szereznek.

Az Oliver írógép bárhol is használható s mindenütt hasznot hajt. Az üzleti világ csak ezt a gépet akarja. Nagyobb a kereslet, mint a kínálat.

"Oliver írógép minden házbán" ez a jelszavunk. Az üzleti világban gépünk már nélkülözhetetlen lett, most a magánházaikra kerül a sor.

Az Oliver gép egyszerűsége lehetővé teszi, hogy otthon is használják. Minden háznak ugyazólván a kúszóberé tesszük a gépünket. Ki akarná kizárni a jó alkalmat?

Bővebb fölvilágosításért és árjegyzékért írjon erre a címre:

The Oliver Typewriter Company

310 Broadway, New York City, N. Y.

INDENKINEK szüksége van Szent István labdacokra. (A legjobb hashajtó és vértisztító.) Ne szenvedjen székrekedést, belső fájdalomkat, emésztési zavart, gyomorégést, fejfájást, szédülést, mikor a Szent István labdacok mindezeket távol tartják és fájdalommentes hatást gyakorolnak. Maga is használja azt, mit a többi: LILLIOM CRÉMET és SZAPPANT, mert arcát megfinomítja és megifjúítja. Csunya a szepő, a májfolt, a himlőhely és más arczisztatlanságok — s miért ne legyen inkább szépek? Mindenféle importált szerekért menjünk ROTH SAMUEL gyógyszerháza a Megváltóhoz 125 Ave. E., cor. 8th St., New York.

International Restaurant BOR ÉS SÖRCSARNOK 165 E. 4th St. NEW YORK.

LIBERTY HALL 49 Mercer St. Newark, N. J. Mindkét helyiségben jó magyar konyha

Bel- és külföldi lapok. Budapesti Népszava. Az öntudatos munkások találkozó helye. Pool és billiárd. A. Orawetz, tulajdonos.

Dr. BIEBER E. LAJOS magyar fogorvos 383 E. 8th Street New York

FINTA MIHÁLY, BORBÉLY ÉS FODRÁSZ 516 E. 6th Street, New York.

CHICAGOI MAGYAR ORVOS Dr. Löwinger Ernő az összes orvosi tudományok tudora. 627 GRAND AVE., a Lincoln Street sarkán.

BALESET-, TÜZ-, ÜVEGTÁBLA BIZTOSÍTÓ. Kérjen fölvilágosítást H. ZAHLER 257 E. 7th St. New York.

A. GROSSMANN MOSÓ-INTÉZETE 738 E. 9th St. N. Y. A ruhát elhoztatja s készen házhoz szállítja.

Dr. TÖRÖK MIKSA hazai magyar orvos, A Bennet-féle orvosi akadémia volt tanára... A South sidei kórház sebészeti és női betegségek főorvosa.

Ugyes magyar szülésznő Jergler Paula Budapestben az egyetemen vizsgázott és a budapesti klinikán főháza volt, sok évi gyakorlat után tanácsot és segélyt nyújt mindenben, 1709 Washington Boulevard, Pauline St sarkán, Chicago, Ill. Telefon West 1394

Egy jószabású ruháért keresse fel KRONMAN, férfi szabót. 4147 Lorain Ave. Cleveland. Telefon 4537 Newark, N. J.

TULY BUDAPESTI FÉNYKÉPÉSZ 4 West St. NEWARK, N. J. Legfinomabb kiviteli fényképek tisztán kidolgozva jóállás mellett. Ugyazint fölvetélek házon kívül is eszközöltenek. Nyitva vasár- és ünnepnapokon is.

Bevándorlók figyelmébe ajánlja csúszban berendezett TISZTA ÉS OLCÓS SZOBÁIT. Rostássy Rezső, 513 E. 6th St., New York. Az elvtársaknak Magyarországból érkező leveleire díjmentesen adok fölvilágosítást és kívánatra a hajónál megvárom őket.

ÉTTERMEM ÉS KÁVÉHAZAM a magyarságot öntudatos munkások kedvelt találkozó helye. Izletes friss étkek. — Hazai billiárd asztalok. — Bel- és külföldi pártlapok.

Felkérjük olvasóinkat, hogy szükségleteiket hirdetőnkéknél szerezze be s a vásárlás alkalmával hivatkozzanak a NÉPAKARAT-ra.

HAJÓJEGYET VÁSAROLNI-PÉNZT KÜLDENI LEGTANÁCSOSABB ÉS LEGTANÁCSOSABB KISS EMIL NEW YORK 104 SECOND AVE IRJON ÁRJEYZÉKÉRT

Papanek, Kovacs Co. HITES KÖZJEGYZŐK S EGYEDÜLI MAGYAR BANKÁROK. Chicagoban, (Ill.) 179 CORNELL STREET. A Milwaukee Ave. sarkán.

Little Hungary KÁVÉHAZ, ÉTTEREM ÉS MINTABOROZÓ Chicago kellő közepén, Clark és Monroe St. délnyugati sarkán. Troth Dearborn Bldg. Minden este cigányzene 5-től 1 óráig.

M. Massing SZABÓ ÜZLETÉT 77 Albany St. NEW BRUNSWICK, N. J.

ZACHAR OTTO NAGYBANI BOR-, SÖR- ÉS PALINKA KERESKEDESE. 1434 Germantown Ave. Philadelphia, Pa. Amint a magyar konyha, úgy a magyar ital való a magyarnak. Kaphatók magyar borok, törköly, szilvórium Poth's Extra sör. Rendelésre házhoz szállítva.

SOL. RUBIN, tulajdonos 966 Milwaukee Ave. Chicago, Ill. L. D. Phone 2173 L.

Dr. Harry Buechler MAGYAR FOGORVOS 492 High Street. Springfield Ave. közelében Newark, N. J.

RIZSÁK JÁNOS közjegyző, pénzzsallító és váltó-intézet Főútlelet 127 Second St., Passaic, N. J. PRÉNT a legolcsóbban és lehető leggyorsabban küld az O-hazába. Pénz be-tételek bármely hazai bankba kamata-zás végett elhelyezkedés és a betéti könyvet rövid időn belül kihatározzom. Nemkülönben az O-hazában, árvassá-nál, inkarcépterületén, vagy magta-soknál elhelyezett összegetek Budapesti irodám útján díjtalanul kihatározzom, cupán a szükségesnél meghaladóan hiteltelenségért szankcionáltságot díjaz.

HAJÓJEGYEKET Európába és Be-rópából Amerikába a legjobb hajókra adok el, az utasokat személyesen kísérem el a hajókhoz. CSOMAGOKAT az O-hazából kibe-za-rolva vagy oda szállítottok. OKIRÁTOK szakszerűen, a törve-nyeknek megfelelőleg állítanak ki és konzultatívul hiteltel-tenek. Jogi, hagyatéki, katonai, telekkönyvi, nemkülönben ha-zai somlás perekben és bármely más ügyveti dolgokban áll-rok. Minden ügyben, úgy mint eddig, ezentúl is a legnagyobb pontossággal ígértem. UTBAIGAZÍTÁSSAL, tanácsokkal és felvilágosítással IR-GYEN készséggel és szívesen szolgálók. Magyarországi iroda: Budapest, IV. Sütő-utca 6. sz. Fiók-irodák: So. Bethlehem Pa., saját ház, Alpha, N. J., Wharton, N. J., — Franklin Furnace, N. J.